

ONAFHANKELIJKE SOCIALISTISCHE PARTIJ

Het ontstaan van de **Onafhankelijke Socialistische Partij** (OSP) in 1932 hing samen met discussies binnen de SDAP over het langzame ingroeien van de partij in de burgerlijke maatschappij.

Al vanaf eind jaren twintig manifesteerde zich in de SDAP een sterke linkse oppositie, die protesteerde tegen de in hun ogen te reformistische en te weinig dynamische koers van de partij. Als spreekbuis hadden de opposanten, onder wie de voormalig communist Jacques de Kadt, SDAP-oprichter Franc van der Goes en de vakbondsleider Edo Fimmen, het in 1928 opgerichte weekblad *De Socialist*. Het partijbestuur bekeek de activiteiten van de oppositie met argusogen en trachtte zoveel mogelijk de opposanten binnenboord te houden. Zo kreeg de opposant P.J. (Piet) Schmidt een plek in het partijbestuur en werd het blad *De Socialist* onder druk van het partijbestuur omgezet in het blad *De Sociaal-Democraat*. In december 1932 barstte de bom alsnog nadat *De Sociaal-Democraat*, onder druk gezet door het partijbestuur, een kritisch artikel van Schmidt over de in zijn ogen te laffe houding van het NVV tijdens de Twentse textielstakingen weigerde op te nemen. Schmidt stapte hierop uit het partijbestuur van de SDAP en richtte samen met De Kadt het blad *De Fakkel* op (1 januari 1932). Het conflict kwam tot een hoogtepunt op een emotioneel partijcongres dat van 26 tot en met 28 maart 1932 in de schouwburg in Haarlem werd gehouden. Het congres nam een motie aan van het partijbestuur waarin dit eiste dat *De Fakkel* werd opgeheven en de bijeenkomsten van linkse dissidenten werden stopgezet. Een groot deel van de linkse oppositie trok vervolgens haar conclusies en stapte uit de partij. Nog op 28 maart 1932 werd te Haarlem de OSP opgericht door ruim 400 SDAP-leden, onder wie prominente linkse opposanten als Van der Goes, Fimmen (die tijdelijk voorzitter werd), Schmidt, De Kadt en oud-NVV voorzitter Roel Stenhuis.

De scheuring was voor de SDAP uitermate pijnlijk: de herinnering aan het Deventer congres in 1909, waar de *Tribune*-groep uit de partij stapte en de **Sociaal-Democratische Partij** (SDP) (later **Communistische Partij Holland** (CPH)) oprichtte, lag velen nog vers in het geheugen. De eerste maanden verloor de SDAP bovendien flink wat leden aan de OSP. Op 9 juli 1932 had de nieuwe partij reeds 7006 leden en 115 afdelingen. Opvallend was dat 61 procent van de toegestroomde leden jonger dan 35 jaar was. Nadat bleek dat de jonge OSP-leden niet langer welkom waren binnen de Arbeiders Jeugd Centrale (AJC), richtte de OSP op 19 juni 1932 een eigen jongerenorganisatie op, het Socialisties Jeugdverbond (SJV). Ook andere partijorganisaties kwamen van de grond, zoals een scholingsorganisatie met de naam Vereniging voor Socialistische Ontwikkeling (VVSO), de Socialistische Arbeidersweer (SAW) als strijdorganisatie en zelfs een Onafhankelijke Socialistische Radio Omroep (OSRO), die overigens nooit zendtijd heeft gekregen.

Op 27 en 28 augustus 1932 hield de OSP haar eerste partijcongres in Amsterdam, waar een beginselverklaring werd aangenomen en een nieuw partijbestuur werd gekozen. De nieuwe partijvoorzitter Schmidt hield een vurige inleiding voor zijn 'Soldaten van de Revolutie'. Want 'Revolutie', zo meende Schmidt, 'dat moet het brandende wachtwoord worden onzer partij'. Het parool van de partij was: 'Socialisme nu!'. In de beginselverklaring nam de partij dan ook duidelijk afstand van de reformistische koers van de SDAP. Zo werd samenwerking met burgerlijke partijen afgewezen, een verregaande socialisatie geëist, evenals een volledige onafhankelijkheid voor Indonesië, terwijl Nederland ook uit de Volkenbond zou moeten stappen. De economische crisis werd binnen de OSP volgens marxistische maatstaven als de ondergangscrisis van het kapitalisme beschouwd: het socialisme lag volgens de partij voor het grijpen!

In tegenstelling tot de SDAP profileerde de OSP zich als een actiepartij. Zo liepen enkele antifascistische acties uit op straatgevechten (onder andere in Enschede mei 1933). De verkiezingen voor de Tweede Kamer op 26 april 1933 greep de partij aan voor een grootscheepse campagne met vele meetings, vlaggen, propagandawagens en demonstratieve optochten, waaraan zowel in Amsterdam als in Rotterdam 1400 mensen deelnamen. De uitslag van de verkiezingen was voor de OSP een fikse teleurstelling. De partij behaalde 27.443 stemmen (0.7%), net te weinig voor een zetel.

Hoewel de voortekenen voordien reeds aanwezig waren, luidde het teleurstellende verkiezingsresultaat het begin van het verval van de OSP in. De partij kreeg te maken met financiële problemen, veroorzaakt door de dure verkiezingscampagne, terwijl ook het ledental gestaag terugliep. Onder de vertrekkende leden behoorden bovendien ook enige prominenten (onder andere K.R. (Karel) van Staal en Stenhuis). Andere partijleden waren in aanraking gekomen met justitie door hun

openlijke steunbetuigingen aan de muiters op het marineschip *Zeven Provinciën*. Zo verdween De Kadt voor drie maanden in het gevang, terwijl voorzitter Schmidt twee maanden vastzat.

In de herfst van 1933 werkte de OSP nauw samen met de **Revolutionair Socialistische Partij** (RSP) van Henk Sneevliet in allerlei comité's tegen fascisme en oorlog. Tot een fusie kwam het echter niet vanwege onenigheid over de naam van de nieuwe partij, de invulling van de bestuursfuncties en de internationale oriëntatie van de nieuwe partij. Want terwijl de RSP zich in oktober 1933 had aangesloten bij de door Trotski geleide Internationale Kommunistische Liga, was de OSP aangesloten bij het zogenaamde Londener Bureau, waarin verschillende linkse dissidente socialistische partijen plaats hadden. Daarnaast bleef de OSP zich in eerste instantie oriënteren op de aan de SDAP gelieerde NVV en niet op de onafhankelijke vakcentrale NAS.

Het jaar 1934 verliep voor de OSP nog rampzaliger. Allereerst kwam de OSP voor op de voor ambtenaren verboden lijst van verenigingen, waardoor een aantal leden zich gedwongen zag te vertrekken. Bovendien bleef het de partij zowel financieel als electoraal slecht gaan: de tussentijdse gemeenteraadsverkiezingen in Enschede waren wederom een teleurstelling. Tenslotte brak in de zomer van 1934 een onherstelbaar conflict uit in het partijbestuur, naar aanleiding van het Jordaanoproer (juli 1934). Terwijl veel partijleden, waaronder voorzitter Schmidt, zich achter de opstandelingen schaalden, meenden de bestuursleden Henk de Boer, Sal Tas en De Kadt dat de OSP zijn eigen koers moest blijven varen en zich verre diende te houden van 'barricadenromantiek'. In de brochure *Politiek of romantiek: open brief aan de leden der O.S.P.* bekritiseerden Tas en De Kadt de in hun ogen te impulsieve gevoelssocialist Schmidt en meenden zij dat de OSP een rationele, nuchtere koers moest varen. Tas en De Kadt trokken echter aan het kortste eind en verlieten augustus 1934 de partij om in België het blad *De Nieuwe Kern* op te zetten.

Met het vertrek van De Kadt en Tas waren ook de grootste tegenstanders van een fusie met de RSP uit de OSP verdwenen. Vanaf september 1934 werkten de beide partijen weer bij verschillende gelegenheden nauw samen, onder andere bij een campagne om de wegens opruiing tot vijf maanden gevangenisstraf veroordeelde Schmidt vrij te krijgen. Het voortdurende ledenverlies, de electorale tegenslagen, de financiële problemen en de mislukte pogingen om het NVV voor zich te winnen boden weinig perspectief voor de toekomst van de OSP. In een wonderlijk snel tempo werden de beide partijen het ditmaal met elkaar eens over een fusie. Nadat op 18 januari 1935 de besturen van beide partijen het eens waren geworden over de fusie, werd op 3 maart 1935 de **Revolutionair Socialistische Arbeiderspartij** (RSAP) opgericht. Een dag eerder had de OSP haar laatste vergadering gehouden. De partij had nog 3168 leden over, ongeveer de helft van het aantal leden in 1932. Schmidt werd voorzitter van de nieuwe partij, RSP-voorzitter Sneevliet secretaris. De in 1933 herschreven beginselverklaring van de OSP werd door de RSAP in zijn geheel overgenomen.